

5.HAFTA/KONU: İNSAN HAKLARI KAVRAMINA GİRİŞ

Temel Kavramlar: İnsan hakları, özgürlük, hak, ödev, insanın onuru/değeri, adalet.

Kazanımlar: 1- İnsan hakları kavramının farklı alanlarca (hukuk, politika, eğitim vd.) nasıl ele alındığını kavrar. 2- Hak ve özgürlük kavramları arasındaki farkları öğrenir. 3- İnsan hakları içerisinde önemli bir kavram olan adalet üzerine düşünür.

İnsan haklarından nedir? İoanna Kuçuradi'ye göre insan hakları her şeyden önce bir fikirdir. Nasıl bir fikir?: İnsanlar insan oldukları için belirli bir şekilde, insanın yapısal olanaklarının gerçekleştirilmesini olanaklı kılan bir şekilde muamele görmelidir. İnsan hakları insanların görmesi ve başka insanlara göstermesi gereken muameleyi dile getiren etik ilkelerdir. İnsanın olanaklarını gerçekleştirme düşüncesi insanın değerine –tür olarak insanın diğer canlılar arasındaki özel yeri- bağlanır. Öyleyse insan hakları bütün kişilerden insanın değerini koruyan bir muameleyi diğer bütün kişilere göstermelerini talep etmektedir. Bu bakımdan insan hakları evrensel normları içeren bir kavramdır (Kuçuradi, 2007, 73).

Temel kişi hakları olarak insan hakları insana özgü olanakları her insanda koruma istemleri olarak anlaşılınca, hiç kimse tarafından engellenmemesini de içinde barındırmaktadır.

OKUMA VE DEĞERLENDİRME METNİ:

İoanna Kuçuradi, “Felsefe ve İnsan Hakları”, İnsan Haklarının Felsefi Temelleri, (Yayına Hazırlayan: İoanna Kuçuradi), Türkiye Felsefe Kurumu, Ankara, 2009s 73-74

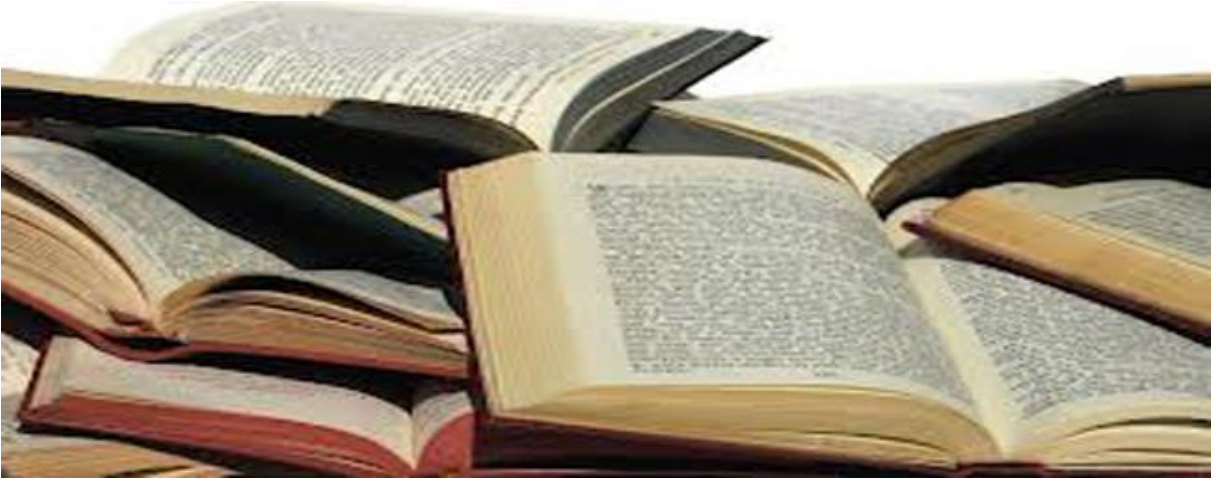
“İnsan hakları, her insanla ilgili bazı gerekleri dile getirirler. Bu gerekler, insanın değerini tanıma ve koruma istemleri olarak, yani insanları yalnızca insan oldukları için koruma istemleri olarak ortaya çıkarlar.

‘İnsanın değeri’ derken, bundan insanın diğer canlılar arasındaki özel yerini anlıyorum. İnsana bu özgü yeri sağlayan, onun özelliklerinin bütünüdür, onu diğer canlılardan ayıran olanaklarıdır. Bu olanaklar, insana özgü etkinlikler ve ürünleri olarak görünür. Bu özellikler ise, insanın diğer canlılarla ortaklaşa taşıdığı özelliklere ek özelliklerdir. İşte bu özellikler ya da olanaklar “insanın değerini” ya da “onurunu” oluşturur.

Böylece, insanın bu yapısal özelliklerini korumak, yani kişilerde insanın olanaklarını geliştirmek, insan türünün davası, insan olan herkesin ödevi oluyor. Diğer yandan, bu türün üyesi olan her tekin hakkı oluyor: bu olanakların geliştirilmesi onun için de sağlanmalı.

Bu yalnızca insana özgü olanakları kişilerde koruma istemleri, temel insan haklarını oluşturuyor, düşünce tarihinde adım adım bilincine varılan ve tökezliye tökezliye ortaya konan insan haklarını. Bu olanakların her kişide korunmasını istemek, insanın değerini-: varlıktaki yerini-, kendi değerimizi korumayı istemek oluyor. Bu da, kişileri sırf insan oldukları için korumayı istemek demek oluyor.

Bundan dolayı, bir kişide bir insan hakkının korunması söz konusu olunca, bu kişinin kim olduğu önemli değildir; başkasının bir insan hakkını çiğnemiş bir kişi olması bile önemli değil. İnsan olması, insan haklarının onun için de korunması hakkını sağlıyor ona. Bir insan hakkını hak yapan, yani hiçbir insanda çiğnenmemesi ya da sağlanması gerekliliği, insanın olanaklarının bilgisinde temelini buluyor.”

Kaynakça:

- o İoanna Kuçuradi, "Adalet Kavramı", *Adalet Kavramı*, (Editör: Adnan Güriz), Türkiye Felsefe Kurumu, Ankara, 1994, ss. 27-33.

- André Mercier, "İnsan Haklarının Evrenselliđi", *İnsan Haklarının Felsefi Temelleri*, (Yayıma Hazırlayan: İoanna Kuçuradi), Türkiye Felsefe Kurumu, Ankara, 2009, ss. 25-37.
- Henry Shue, "Temel Hakların Evrenselliđi", *İnsan Haklarının Felsefi Temelleri*, (Yayıma Hazırlayan: İoanna Kuçuradi), Türkiye Felsefe Kurumu, Ankara, 2009, ss. 39-65.
- İoanna Kuçuradi, "İnsan Onuru Kavramı ve İnsan Hakları", *İnsan Hakları Kavramları ve Sorunları*, Türkiye Felsefe Kurumu, Ankara, 2007, ss. 69-76.
- A.Kadir Çüçen, *İnsan Hakları*, MKM Yayıncılık, Bursa, 2011, ss. 37-57.